

kvalifikací, práce na částečný úvazek nebo střídání a přerušování zaměstnání. Některá řešení znamenají práci rodičů v opačnou dobu, kdy se jeden rodič stará doma o děti, druhý je v zaměstnání a pak se vystřídají. To může znamenat práci v nestandardní pracovní době – v noci či o víkendech. Další možností je svěřením péče o děti další osobě, kterou může být někdo z rodiny nebo soukromá placená síla. Některé rodiny využívají služeb hromadných zařízení péče o děti, jako jsou jesle nebo školky. Ačkoliv tato řešení se nakonec mohou jevit jako poměrně výhodná pro jednotlivé rodiny, ve svém celku prohlubují dlouhodobé genderové nerovnosti na trhu práce i v domácnostech. Ženy jsou kvůli svým závazkům při péči o děti znevýhodněny na trhu práce: jejich výdělků jsou výrazně nižší než výdělků mužů. Autorky ukazují, že bezdětné ženy dosahují asi 90 % platu mužů, zatímco ženy s dětmi vydělávají jen 70 % toho, co muži (s. 47). V mnoha případech proto vdané ženy zůstávají ekonomicky závislé na svých partnerech a svobodné matky se ocitají pod hranicí chudoby. Řešení využívající práce v nestandardní dobu často vysilují zaměstnance, rozvrcejí jejich rodinný život, zvyšují pravděpodobnost rozpadu celé rodiny a mají obvykle negativní vliv na blaho dětí. Výhodou je naopak rovnoměrnější rozdělení práce mezi muže a ženy. Zajišťování placené péče o děti má zase nepříznivý dopad na ekonomickou situaci rodin, které se ocitají ve finanční nejistotě. Rodiče tak nejčastěji volí strategii levné náhradní péče o děti, která ale ve většině případů nebývá dostatečně kvalitní.

Autorky upozorňují na to, že s podobnými problémy se potýkají rodiny ve všech industrializovaných zemích, ale v USA je situace horší proto, že se rodičům nedostává téměř žádné podpory ze strany státu a zaměstnavatelů. Náhradou za tyto nevýhody není větší rovnost pohlaví než v evropských zemích. Situace pracujících v USA se zdá očima Evropanů zvyklých na výhody sociálního státu skutečně tristní. Zaměstnanci ve Spojených státech stráví v práci výrazně více času než jejich protějšky v ostatních zemích Evropy a tato doba se stále zvyšuje, zatímco v jiných zemích má

tendenci spíše klesat. Rozdíly v platech mezi prací na celý úvazek a prací na úvazek částečný jsou také výrazně vyšší ve Spojených státech než v dalších srovnávaných zemích. Zaměstnanci mají totiž velmi omezené možnosti změnit práci z plného úvazku na částečný, aniž by změnili pracovní zařazení, zaměstnavatele nebo dokonce profesi. To samozřejmě nejvíce znevýhodňuje právě matky, které částečných úvazků využívají nejčastěji. Genderové nerovnosti na trhu práce se rovněž projevují v nižší pravděpodobnosti rodičů s malými dětmi (3–5 let) nalézt práci než u rodičů s dětmi staršími (13–17 let). Tento stav nazývají autorky „předškolním efektem“. V ostatních srovnávaných zemích nejsou rodiče tak stresováni časem jako rodiče ve Spojených státech, je zde větší genderová rovnost v oblasti platů, méně rodičů je zaměstnáváno v nestandardní době, méně rodin se ocitá pod hranicí chudoby a děti mají zabezpečen lepší vývoj a vzdělání. Výzkumy také ukazují, že rodiče v jiných zemích jsou spokojenější se skloubením práce a rodiny. Zdá se, že tradiční soukromá řešení americkým rodinám přestávají vyhovovat. Veřejné politiky ve Spojených státech zaostávají v distribuci nákladů na výchovu dětí na celou společnost.

Řešením, které by zabezpečilo ženskou rovnoprávnost i dobrý vývoj dětí, je vytvoření společnosti „dvou vydělávajících a dvou pečujících“. Koncept této společnosti je založen na tom, že oba dva rodiče tráví podstatnou část svého času doma se svými dětmi, když jsou malé, a postupně s jejich dospíváním převádějí péči o ně na veřejná zařízení. Starost o děti by měla být symetricky rozdělena mezi oba rodiče tak, aby matky i otcové trávili stejný čas v zaměstnání i péči o děti. Třemi zásadními předpoklady jsou výraznější podpora zaměstnavatelů, společnosti i jednotlivých rodičů, respektive otců.

Na individuální úrovni rodin se jedná o rozvolnění současného genderového uspořádání rodin. Prvním krokem by měl být přesun hodin navíc, které otcové tráví na trhu práce, do sféry péče o děti a domácnost. U matek by mělo jít o stejný krok, ale opačným směrem – tedy více hodin v práci, méně doma. Otázkou je, zda si otcové opravdu chtějí roz-

3. Nezapočítávat do časového limitu pro dokončení Ph.D., který činí osm let, roky strávené na rodičovské dovolené.

4. Analyzovat možnost systémového řešení otázky spojené s harmonizací vědecké a pracovní kariéry, např. formou daňového odpočtu nákladů na služby týkající se péče o děti a domácnost.

5. V souladu s politikou Evropské komise prosazovat vyšší zastoupení žen v rozhodovacích pozicích ve vědě a výzkumu s cílem dosažení 40 % zastoupení žen v těchto pozicích do jednoho roku.

6. Vyvíjet opatření a projekty na přilákání dívek do technických oborů.

OBČANSKÉ SDRUŽENÍ FÓRUM 50 % / Lenka Bennerová, Anetta Riglová

V České republice jsou ženy stále ve velké míře vyřazeny z rozhodovacích procesů. Ačkoliv se na problematiku rovných příležitostí v ČR vynaložilo již nemálo prostředků, zejména v oblasti politické participace žen, jsou dosažené změny minimální. Je politováníhodné, že v souvislosti se změnou režimu (po roce 1989) dokonce poklesly počty žen v rozhodovacích pozicích. Navzdory Prioritám vlády při prosazování rovných příležitostí žen a mužů (srov. Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí žen a mužů 2005) a existenci řady dokumentů a doporučení EU nebyly dosud učiněny kroky, které by vedly k nápravě současné situace. Dá se říci, že nejaktivnější v prosazování genderové rovnosti do rozhodovacích pozic jsou nevládní organizace, které do značné míry přebírají činnost státních orgánů. Bohužel hlasu neziskových organizací není vždy nasloucháno a ani vláda ani další kompetentní orgány nepřijaly žádná opatření, jež by řešila nízké zastoupení žen v rozhodovacích pozicích. Vycházíme-li ze statistických

dělit práci v domácnosti napůl. Kniha uvádí příklady výzkumů, které dokazují, že stále větší počet amerických otců je nespokojen se současným rozdělením svých domácích a pracovních povinností a touží věnovat více času svým dětem.

Druhou podmínkou je vytvoření pracovního trhu, který by byl vstřícnější k rodinám. To vyžaduje jisté ústupky od zaměstnavatelů. Měli by umožnit rodičům přerušit práci a jít na rodičovskou dovolenou, když jsou děti malé, vzít si volno v práci, když jsou jejich děti nemocné. Dalším krokem, který by měli zaměstnavatelé učinit pro lepší zvládnutí práce a rodiny svým zaměstnancům, je především poskytování kvalitní a dobře placené práce na částečný úvazek.

Posledním předpokladem vytvoření společnosti s rovnými právy mužů, žen i dětí je zlepšení politiky státu vůči rodinám s dětmi. Tomuto tématu je v knize věnována největší část. Role státu by se měla soustředit do tří oblastí: vytvoření podmínek pro možnosti čerpání rodičovské dovolené a dalších forem uvolnění ze zaměstnání z rodinných důvodů, dále lepší legislativní podmínky na trhu práce (omezení pracovní doby, ošetření práce v nestandardní dobu a prodloužení dovolené). Poslední bod se týká oblasti institucionalizované péče o děti. Mělo by jít o zlepšení kvality péče o předškolní děti, dostupnost této péče pro všechny rodiny, zajištění programu pro starší děti po skončení školní výuky a odborné vzdělání pracovníků ve všech těchto zařízeních. Společným rysem všech těchto změn by mělo být zavádění principu gender mainstreamingu tak, aby byla zachována rovná práva mužů i žen. Některá opatření by měla být koncipována speciálně tak, aby nutila otce dětí využívat některé výhody, které zaměstnavatel nebo stát poskytují, a tím zvyšovat jejich participaci na výchově potomků.

Gornick a Meyers ve své knize nabízejí lákavé řešení problémů současných amerických rodin, jehož realizace, jak ovšem přiznávají i samy autorky, není uskutečnitelná v blízké době. Jedná se o složitý komplex opatření na několika úrovních, ke kterému je třeba velmi silné vůle všech zainteresovaných. A tato vůle, i přes proklamace autorek, není

dostačující. Srovnání rodinných politik dvanácti zemí představuje jeden z největších přínosů této práce a může proto sloužit i jako přehledová studie k danému tématu a východisko pro další sekundární analýzy. Jsou zde do detailu pojednány rozdíly mezi srovnávanými zeměmi v délce rodičovských dovolených, typech školek apod.

Rozdíly v postavení mužů a žen v USA a evropských zemích nejsou nijak propastné a můžeme říci, že v tomto ohledu jsou Spojené státy zhruba na úrovni evropského průměru. Z toho tedy můžeme usuzovat, že rodinné politiky nemají zásadní pozitivní vliv na rovnost mezi pohlavími. Američtí rodiče nejsou vázáni některými opatřeními rodinných politik, která udržují tradiční rozdělení mužských a ženských rolí při péči o domácnost a na trhu práce, což jim může dovolovat flexibilnější a z hlediska genderu rovnoměrnější dělbu práce. Navrhovaná opatření by tedy mohla sloužit především ke zlepšení finanční situace svobodných matek i chudých rodin a zejména k zajištění lepšího vývoje dětí, které v Americe žijí ve výrazně horších podmínkách než jejich evropské vrstevníci, což dokládají veškeré statistiky od dětské úmrtnosti po výsledky v matematice.

Kniha z amerického univerzitního prostředí přináší pohled na rodinnou politiku, který může změnit stanovisko Evropanů k výdobytkům sociálního státu, jež nám připadají možná až příliš samozřejmé. V některých ohledech ukazuje možnosti řešení podle zákonodárství v severských zemích, která nabízejí inspiraci i pro české prostředí, zejména v ohledu gender mainstreamingu v rodinné politice nebo na trhu práce při úpravě fungování částečných úvazků. Hlavní idea knihy není komplikovaná a tkví v několika základních myšlenkách. Z tohoto hlediska tedy působí její rozvedení, obhajoba a zdůvodňování na tři sta stranách textu jako poměrně redundantní a opakující se.

Poznámky:

- 1 Jedná se o USA, Kanadu, Velkou Británii, Švédsko, Norsko, Finsko, Dánsko, Nizozemí, Lucembursko, Německo, Francii a Belgii.
- 2 V angličtině se používá termín „dual earner – dual carer“.

údajů, v Poslanecké sněmovně jsou ženy zastoupeny 17 % a v Senátu je dokonce pouhých 11 % žen. V krajských zastupitelstvech je 12 žen z celkového počtu 129 radních, tj. zhruba 10 % a ve funkci hejtmánů jsou zastoupeni výhradně muži (ČSÚ 2003). Do Evropského parlamentu bylo zvoleno celkem 5 žen z 14 českých zástupců. Mimo funkcí volených existují i funkce jmenované, kde není situace o mnoho příznivější. Ve společnosti totiž stále existuje řada překážek, které ztěžují ženám vstup do veřejného rozhodování. Například na kandidátních listinách volebních stran ženy nebyvají umístěny na volitelných místech a politické strany ani neusilují o zakotvení rovnosti počtu žen a mužů na těchto listinách. Stejně tak neexistují pravidla pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v Poslanecké sněmovně. Na dalších místech ztěžuje ženám možnost vstupu do politiky způsob, jakým je politika vedena a jak jsou do ní vytvářeny možnosti vstupu. Politika a rozhodovací procesy jsou stále doménou mužů, kde se „hraje“ podle mužských pravidel. Ženy mají rovněž obtížnou pozici v současné společnosti, neboť je jejich role stále vnímána v kontextu péče o rodinu. Ženy ale mohou do politiky a veřejného života přinést řadu pozitiv. Jde nejen o jiný pohled na témata, ale též o jiný způsob řešení problémů a vnášení témat, která mohou být jinak opomíjena.

Principy činnosti a cíle organizace

Občanské sdružení Fórum 50 % bylo založeno na jaře roku 2004 a v létě toho roku zaregistrováno u Ministerstva vnitra ČR. Již během založení organizace a v procesu vytváření stanov občanského sdružení byl ustanoven základní princip činnosti – nadstranickost. Představitelé a představitelky sdružení se domnívají, že jen na tomto principu je možné realizovat aktivity, které si předsevzali. Princip nadstranickosti zaručuje stejný přístup ke všem aktérům a cílovým skupinám, který je nutný k prosazení

LAUMANN, O. E., ELLINGSON, S., MAHAY, J., PAIK, A., YOUM, Y. (EDS). 2004. THE SEXUAL ORGANIZATION OF THE CITY. CHICAGO/LONDON: THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS. / MARCEL TOMÁŠEK

Rozsáhlá studie badatelského týmu z Chicagské univerzity vedeného Edwardem O. Laumannem ukázala, že typický obyvatel Chicaga je v současnosti nesezdaný asi polovinu svého dospělého života. Tento podstatný posun v privátním životě lidí má závažný dopad na společenské instituce a způsoby, jakými k sobě lidé přistupují. Mezi osmnáctým a padesátýmdevátým rokem života žijí lidé v manželství průměrně kolem osmnácti let. Ze zbývajících 23 let lidé žijí průměrně polovinu času v nějaké formě nemanželského soužití a zbytek času žijí samostatně. Laumannův tým 50 výzkumníků, kteří realizovali kromě rozhovorů se 160 představiteli lokálních společenství 2 114 hloubkových osobních interview s chicagskými muži a ženami ve věku 18–59 let, se zaměřil na čtyři městské čtvrti jako na případové studie – jednu z afroamerických čtvrtí na jižní straně města, mexiko-americkou čtvrt v západní části města, jednu smíšenou čtvrt s převládajícím portorikánským vlivem na severozápadě města a v severní části na čtvrt s největší homosexuální populací ve městě, ve které žije také mnoho bělochů s nadprůměrnými příjmy.

Klíčovým poznatkem této studie je rozlišení dvou specifických „sexuálních trhů“, prostřednictvím kterých lidé utvářejí vztahy. Transakční trh je arénou setkání za účelem krátkodobých vztahů a fyzicky se realizuje v barech, fitness centrech a dalších místech, kde se lidé, kteří se dříve neznali, mohou snadno setkat a utvořit relativně nezávazný svazek.

Druhý trh je vztahový, funguje komplikovaněji a zpravidla je realizován prostřednictvím přátel a rodiny. Tito lidé určují, kdo se dostane na trh. Lidé, kteří jsou představováni, jsou bližší známí představujících, a proto vztahy, jež se takto vyvíjejí, jsou zamýšleny jako trvalejší.

Zdá se, že ženy jsou se zvyšujícím se věkem na těchto trzích znevýhodněny, neboť muži po čtyřicítce hledají ženy průměrně o pět až osm let mladší. To vede u starších žen ke změnám v jejich strategiích. Ačkoli mají tendenci být konzervativnější a méně sexuálně permissivní, snadno dojde k tomu, že chodí do barů a jiných míst typických pro transakční trhy. Dalším limitujícím faktorem při hledání partnera/partnerky je vedle těchto tržních rozlišení mezi muži a ženami příslušnost k určité čtvrti a kulturní zázemí.

Afroameričtí obyvatelé z jižní čtvrti, podobně jako někteří lidé z jiných čtvrtí, realizují „hybridní“ strategii mezi transakčním a vztahovým trhem. Lidé uskutečňují krátkodobé vztahy, i když mají dlouhodobý vztah, popřípadě udržují dokonce několik vztahů ve formě dlouhodobé polygamie. Afroameričtí muži udržují tento typ vztahů mnohem častěji než bílí a hispánští muži, přibližně 21 % afroamerických mužů mělo v době interview alespoň dva partnery ve srovnání například s 6 % mužů z městského okresu Cook. V důsledku této skutečnosti je množství afroamerických mužů vhodných pro stabilní manželské svazky sníženo, což se odráží ve značných rozdílech mezi četností manželských svazků v afroamerické a bílé komunitě. V hispánské čtvrti sehrává jistou roli katolická tradice a trh např. v mexické čtvrti je výrazně organizačně ovlivněn rodinou, církví a společenskými sítěmi v rámci čtvrti.

Přestože *The Sexual Organization of the City* je případovou studií Chicaga, respektive jeho čtyř vybraných čtvrtí, obdobné rozložení a rozčlenění „sexuálních trhů“ lze nalézt ve většině ostatních severoamerických metropolí a z tohoto pohledu jde o klíčovou a průlomovou studii o problematice vztahů a sexu v severoamerickém velkoměstě.

cílů organizace. Druhým principem je podpora vstupu všech žen do veřejného života, bez ohledu na stranickou příslušnost, věk a jiná kritéria. Jen tak může dojít k zásadnímu zlomu ve vývoji politické participace žen.

Sdružení Fórum 50 % vzniklo s jednoznačným cílem, kterým je prosazení vyššího počtu žen do rozhodovacích pozic na všech úrovních. Jak vyplývá z názvu, v ideálním případě by se jednalo o paritní zastoupení žen a mužů. Za částečný úspěch by organizace ovšem považovala překročení hranice 30 %, která je obecně považována za kritickou. Nad hranici 30 % je každá skupina (nejen ženy) schopna prosazovat své zájmy a není již minoritou. Ačkoliv v ČR (zejména v Praze) existuje celá řada nevládních organizací, většinou mají širší tematický záběr a politickou participací žen se zabývají spíše okrajově. Občanské sdružení Fórum 50 % je tudíž kromě webového projektu Hlídací fena zatím jedinou ženskou neziskovou organizací, která se zaměřila výhradně na oblast zastoupení žen v rozhodovacích procesech a politice.

Plánované aktivity

Fórum 50 % chce efektivními cestami upozorňovat na současný nevyhovující stav nízkého zastoupení žen v rozhodovacích procesech, tj. osvětově působit na veřejnost, upozorňovat na zásadní negativní jevy vznikající v důsledku nízkého zastoupení žen a vyzdvihovat výhody, které by přineslo vyšší zastoupení žen v rozhodování. V souvislosti s tím chce Fórum 50 % úzce spolupracovat s médii, aby se téma nízkého zastoupení žen v rozhodovacích procesech co nejvíce dostalo do povědomí českých žen a české veřejnosti obecně.

Dále bude Fórum 50 % získávat k danému zaměření relevantní data a informace, které by podpořily a odůvodnily aktivity organizace, neboť některé významné ukazatele o české společnosti dosud nejsou z genderového hlediska monitorovány a vyhodnocová-

GENDER A DEMOKRACIE VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ¹ / HANA HAŠKOVÁ

Dne 20. června 2005 se v Praze konala celoevropská konference *Gendering Democracy in an Enlarged Europe*, na níž byly prezentovány výsledky evropského výzkumného projektu, který byl zaměřen na zkoumání občanské a politické participace a reprezentace žen v zemích střední a východní Evropy. Vedle zástupců a zástupkyň akademické obce se konferenci zúčastnili také představitelé a představitelky vládního, zákonodárného a občanského neziskového sektoru. Konference byla zahájena plenárním zasedáním, jež otevřela Anna Čurdová, která hovořila o praxi prosazování politiky rovných příležitostí, rovného zacházení a rovnosti v Radě vlády pro rovné příležitosti v ČR. Barbara Einhorn z University of Sussex představila historicky mladší politiku genderového mainstreamingu, která má jako metoda prostupovat každou fázi zákonodárných procesů od tvorby legislativy, přes její implementaci, evaluaci a případnou novelizaci (viz např. Lorenz-Meyer 2003). Stejně jako Anna Čurdová zdůraznila pro politickou participaci a reprezentaci žen nejen nutnost implementace výše uvedených politik, ale také nutnost zavádění pozitivních opatření, konkrétně kvót. Ty jsou v postkomunistických zemích přijímány často s nedůvěrou a odkazem k jejich faktické neúčinnosti v rámci bývalého politického režimu. Během něho byly sice stanoveny kvóty, které měly zajišťovat dostatečnou velikost minoritní skupiny – v diskutovaném případě žen-političek – k prosazování jejich specifických požadavků, nicméně výše uvedená podstata kvótního mechanismu naplněna nebyla kvůli faktické politické slabosti národních parlamentů v rámci bývalého východoevropského bloku. Stejně jako Kinga Lohman, představitelka středoevropské a východoevropské mezinárodní neziskové nevládní organizace Karat Coalition, řešila Barbara Einhorn problematiku financování a (ne)závislosti nevládních neziskových organizací, tedy entit, které vyplňují mezeru mezi státem a občany a často nahrazují aktivní občanskou společnost tam, kde aktivní občanská společnost a mobili-

zace z nejrůznějších důvodů chybí. Zita Gurmain, zástupkyně Komise pro ženská práva v Evropském parlamentu uzavřela plenární zasedání diskusí a výzvou k ženské solidaritě.

Odpolední část konference se skládala ze tří workshopů. Jeden byl zaměřen na ženskou politickou participaci v zemích střední a východní Evropy (zejména ve Slovinsku, Slovensku, Litvě a Lotyšsku), druhý na feministickou mobilizaci v tomto regionu (zejména v ČR, Polsku, Bulharsku a Rumunsku) a třetí na implementaci genderového mainstreamingu v daném geopolitickém prostoru (zejména v Maďarsku a Estonsku). Každá prezentovaná národní studie byla doprovázena vystoupením diskutantky, která měla za úkol reflektovat všechny národní studie z mezinárodní komparativní perspektivy.

Národní studie vycházely z dat a metodologie tříletého mezinárodního výzkumu *Enlargement, Gender and Governance* (EGG), jehož se účastnily výzkumnice a výzkumníci z výše uvedených zemí střední a východní Evropy. Projekt si kladal za cíl analyzovat, do jaké míry umožňují existující sociální a politické struktury a sociokulturní a politické mechanismy v daném regionu ženskou politickou a občanskou participaci a reprezentaci žen. Teoreticky využíval projekt přístup „path-dependency“, podle něhož nesou existující instituce a mechanismy rezidua minulých institucionálních mechanismů i jejich percepce. Konkrétně tak mohou mít obdobné instituce a mechanismy v kontextu různých zemí velice odlišné významy i dopady. Pochopení specifičnosti těchto významů a dopadů je velmi důležité nejen z hlediska výzkumného, ale především v kontextu formulace a aplikace strategických doporučení pro zvýšení efektivnosti daných institucionálních mechanismů. Všechny studované instituce a mechanismy byly proto v rámci výzkumného projektu systematicky analyzovány z hlediska historického vývoje od 80. let 20. století, přes období socioekonomické a politické transformace a konsolidace partici-

ny. Fórum bude dále vzdělávat a poskytovat informace o problematice formou seminářů, kulatých stolů nebo diskusních skupin pro různorodé cílové skupiny. Jako další okruh činnosti plánuje Fórum 50 % lobbying. Organizace zamýšlí ovlivňovat zodpovědné osoby a představovat jim možné nástroje řešení (pozitivní akce) a zahraniční zkušenosti tak, aby se prosadily systémové změny. V závislosti na finančních prostředcích Fórum 50 % plánuje realizovat rozsáhlé mediální kampaně, které by přitáhly pozornost české veřejnosti k tématu nízké politické účasti žen a zároveň v předvolebních obdobích apelovaly na ženy jako na aktivní voličky.

Spolupráce a současné projekty

Vzhledem k významu a rozsahu tématu chce Fórum 50 % spolupracovat i s ostatními aktéry v této oblasti, nejen s neziskovými organizacemi, ale i akademickými institucemi a jednotlivci z různých sektorů tak, aby vznikla koalice, která bude prosazovat vyšší zastoupení žen v rozhodovacích pozicích v širokém měřítku. Jednou z budoucích aktivit sdružení je rovněž navázání spolupráce se zahraničními organizacemi podobného zaměření, které mohou Fórum 50 % poskytnout cenné rady a zkušenosti z vlastních projektů a dalších aktivit ve svých zemích. V České republice se jeví nadějně iniciativa České ženské lobby, která je pobočkou velmi silné evropské organizace – European Women's Lobby. Tato česká iniciativa zatím nemá právní subjektivitu, ale její fungování by bylo velkým krokem vpřed, zejména v oblasti propojení a společného působení ženských nevládních organizací.

Fórum 50 % kolem sebe seskupuje širší poradní skupinu expertů, expertek a veřejně činných osob, političek, politiků, novinářů, novinářek a dalších aktérů, kteří v souladu s principy a cíli organizace budou participovat na aktivitách Fóra a propagovat genderovou rovnost na veřejnosti i v oblasti svých pravomocí.

patorních demokratických režimů ve sledovaných státech střední a východní Evropy, až po přípravu a vstup jednotlivých zemí do Evropské unie v roce 2004 (s výjimkou Rumunska a Bulharska, které by měly vstoupit do EU v roce 2007).

Konkrétně byly ve výzkumném projektu kromě analýzy míry politické a občanské participace žen ve střední a východní Evropě mapovány strategie působení žen zejména v rámci politických stran, neziskových organizací, odborů a sociálních hnutí. Dále bylo zkoumáno, do jaké míry tato jednotlivá prostředí podporují, anebo naopak brání ženské participaci v určování a ovlivňování konkrétních politik, které stojí přímo či zprostředkovaně v centru zájmu žen.

Hlavní výzkumné otázky projektu EGG byly následující: 1. Do jaké míry a jakým způsobem ovlivnila socioekonomická a politická transformace zemí střední a východní Evropy a příprava těchto zemí na vstup do EU zastoupení žen ve veřejné a politické sféře ve sledovaných zemích? 2. Do jaké míry a jakým způsobem se v zemích střední a východní Evropy podílejí ženská občanská sdružení na prosazování ženských práv a politik genderové rovnosti (rovných příležitostí, rovného zacházení, rovnosti a genderového mainstreamingu)? 3. Jaké strategie na zvýšení podílu a vlivu žen ve veřejných rozhodovacích strukturách lze v těchto státech doporučit jednotlivým veřejným kolektivním aktérům?

Specifické cíle výzkumného projektu EGG zahrnovaly: 1. Mapování a analýzu vývoje podílu ženských občanských a politických organizací a méně formalizovaných uskupení v zemích střední a východní Evropy během procesu společenské transformace a integrace těchto zemí do struktur EU. 2. Analýzu struktur veřejného prostoru zemí střední a východní Evropy z hlediska jejich podpory či bariér pro politickou a občanskou účast a vliv žen. 3. Mapování a analýzu veřejných oblastí s nejslabším zastoupením a vlivem žen. 4. Hodnocení vlivu žen na přijímání a realizaci politických kroků k prosazování politik genderové rovnosti v zemích střední a východní Evropy. 5. Mapování a analýzu nových

forem diskriminace a genderové segregace v zemích střední a východní Evropy po roce 1989. 6. Zhodnocení účinnosti a kontroly institucí, které byly založeny v zemích střední a východní Evropy za účelem implementace politik genderové rovnosti.

Výzkumnice a výzkumníci projektu se soustředili na extenzivní sběr dat v dané oblasti, kvantitativní i kvalitativní analýzu těchto dat, na veřejnou prezentaci výsledků těchto analýz a rovněž na formulaci strategických doporučení pro zvýšení občanské a politické participace a reprezentace žen ve sledovém regionu. Závěrečný komparativní a politicko-strategický dokument a závěrečné výzkumné národní studie budou publikovány v roce 2006. Pražská konference v roce 2005 spolu s konferencí pro představitele EU, která se konala v lednu 2005 v Bruselu, byly prvními z veřejných závěrečných aktivit výzkumného týmu EGG, na něž bude v tomto roce navazovat publikace speciálního čísla *Czech Sociological Review* zaměřeného na občanskou a politickou participaci žen v zemích střední a východní Evropy. Průběžné veřejné aktivity výzkumného konsorcia jsou kromě toho dostupné na www.qub.ac.uk/egg.

Literatura

Lorenz-Meyer, D. 2003. „Policy Initiatives and Tools to Promote Women's Participation and Gender Equality in the Process of the Czech Republic's Accession to the European Union”. Pp. 61 – 81 in Hašková, H., Křížková, A. *Women's Civic and Political Participation in the Czech Republic and the Role of European Union Gender Equality and Accession Policies*. Sociological papers. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Poznámky

1 Tento text vznikl v rámci grantového projektu *Enlargement, Gender and Governance: The Civic and Political Participation and Representation of Women in EU Candidate Countries*, který byl podpořen v rámci V. Rámcového programu EC v roce 2002 (HPSE-CT2002-000115).

Na závěr lze jen konstatovat, že po patnácti letech demokratického vývoje v České republice by měly být konečně demokratické principy uplatněny genderově neutrálně na všech stupních rozhodování, což si klade Fórum 50 % jako svůj základní cíl.

Literatura

Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí mužů a žen. 2005, www.mpsv.cz
Stínová zpráva v oblasti rovného zacházení a rovných příležitostí žen a mužů. 2004. Praha: Gender Studies, o. p. s., www.feminismus.cz/download/GS_stin.pdf.
Ženy a muži v datech. 2003. Praha: MPSV a ČSÚ, www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/p/1415-03.